

УДК:343. 131 (477)

Іванна Сергіївна КОШЛО,

курсант 4 курсу факультету № 2 Харківського національного університету
внутрішніх справ

Науковий керівник: Анна Василівна РОСЬ,

доцент кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства
факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент

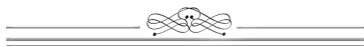
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7021-3672>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВ, СВОБОД ТА ІНТЕРЕСІВ ОСІБ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Слідчий суддя – суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення у порядку, передбаченому КПК України, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні. А вирішення питання про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій здійснюється слідчим суддею апеляційного суду. Слідчий суддя повинен забезпечувати судовий контроль на стадії досудового розслідування, та є фактично гарантом дотримання і захисту прав, свобод та інтересів учасників кримінального провадження. Поява нового для вітчизняного кримінального судочинства суб'єкта – слідчого судді пов'язана із перебудовою процесуальних інститутів на основі засади змагальності кримінального провадження, одним із результатів якої є суттєве розширення сфери судового контролю за досудовим розслідуванням. У цьому контексті суттєвого реформування зазнав процесуальний механізм оскарження рішень, дій, бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування. Щоправда, цей механізм не є цілком новим для українського кримінального провадження, адже функціонував ще за КПК України 1960 р., який було доповнено відповідними нормами під час “малої” судової реформи 2001 року. Але судовий контроль поширювався лише на такі акти (постанови) органу дізнання, слідчого, прокурора: про відмову в порушенні кримінальної справи, про порушення кримінальної справи та про її закриття. Чинним кримінальним процесуальним законом

значно розширено перелік рішень, дій чи бездіяльності, що можуть бути оскаржені під час досудового розслідування, а також коло учасників кримінального провадження, наділених правом на подання таких скарг. Потенціал слідчого судді зумовлюється, зокрема тим, що саме суд є авторитетом, покликаним вирішувати різноманітні правові спори, тому його остаточне рішення, як нейтрального арбітра, повинно задовольнити як органи державної влади, так і інших суб'єктів кримінального провадження. Наведені якості не притаманні ні відомчому контролю, ні прокурорському нагляду за законністю та обґрунтованістю рішень, дій та бездіяльності органів досудового розслідування. Треба також зауважити, що слідчий суддя під час вирішення спірного питання спиратиметься на обставини провадження та закон, тоді як, наприклад, прокурор керуватиметься ще й практичною доцільністю, процесуальними та відомчими інтересами, від яких складно абстрагуватися. Тож, слідчий суддя є представником тієї системи, яка повинна неупереджено оцінювати всю наявну на конкретному етапі кримінального провадження інформацію та приймати зважені і законні процесуальні рішення. Кримінальний процесуальний закон не встановлює, хто з учасників провадження зобов'язаний доказувати обставини, викладені у скарзі, як і не встановлює кола обставин, що підлягають доказуванню. Слідчий суддя є головуючим у судовому засіданні під час розгляду скарги, відповідно на нього поширюється дія ст. 321 КПК України. Одним із обов'язків головуючого у судовому засіданні є спрямування судового розгляду на забезпечення здійснення учасниками кримінального провадження їхніх процесуальних прав і виконання ними обов'язків. Слідчий суддя повинен діяти в межах питань, винесених на його розгляд сторонами, чим частково окреслюються межі перевірки за скаргою. Однак не менш важливим параметром меж є глибина перевірки за скаргою. Передусім суд повинен перевірити та дати правову оцінку аргументам, викладеним у скарзі учасника провадження. Факт подання скарги свідчить про те, що на думку учасника провадження певне рішення, дія чи бездіяльність слідчого або прокурора є незаконними. Слідчий суддя повинен всебічно перевірити відповідні обставини та прийняти законне рішення. Це зобов'язує слідчого суддю шляхом повідомлення забезпечити слідчому, прокурору можливість бути присутніми під час судового засідання та висловити свою позицію щодо скарги, зобов'язати їх подати слідчому судді необхідні матеріали кримінального провадження з метою їх вивчення та правової оцінки в контексті скарги. Необхідність вибору між

суперечливими позиціями сторін породжує обов'язок слідчого судді їх вивчити та проаналізувати. Для цього слідчий суддя проводить комплекс організаційних заходів. Отже, основним призначенням слідчого судді є здійснення судового захисту прав і законних інтересів осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, та забезпечення законності здійснення кримінального провадження на досудовому розслідуванні. Перелік повноважень слідчого судді, відповідно до виконуваної ним кримінальної процесуальної функції, достатньо яскраво демонструє, наскільки важливою є ця особа в сфері кримінального судочинства. Слідчий суддя повинен забезпечувати законність та обґрунтованість обмеження конституційних прав і свобод людини на досудовому провадженні, до компетенції якого належать прийняття рішення про застосування заходів кримінального процесуального примусу, проведення слідчих та інших процесуальних дій, які обмежують конституційні права людини, розгляд скарг на дії (бездіяльність) та рішення слідчого чи прокурора. Тому перелік повноважень слідчого судді та межі здійснення судового контролю на стадії досудового розслідування є актуальними для подальших досліджень.

УДК 343. 12 (477)

Яна Володимирівна МІРКЕВИЧ,

курсант 3 курсу факультету №1 Харківського національного університету
внутрішніх справ

науковий керівник: Віталій Володимирович Романюк,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри кримінального
процесу та організації досудового слідства, факультет № 1 Харківського
національного університету внутрішніх справ

НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ СВІДКУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Відповідно до чинного КПК України, свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань [1]. Свідка також класифікують як іншого учасника кримінального провадження, який повинен сприяти здійсненню правосуддя у